

## **VELJA GOVORJENA BESEDA!**

*NAGOVOR ob prazniku združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom Velika Polana, 17. avgust- Damijan Jaklin*

Spoštovani gospod Zoran Stevanović, predsednik Državnega zbora Republike Slovenije, spoštovani gospod Marko Lotrič, predsednik Državnega sveta Republike Slovenije, spoštovani gospod Milan Kučan, prvi predsednik Republike Slovenije,

spoštovani gospod Jernej Vrtovec, podpredsednik Vlade Republike Slovenije in minister za infrastrukturo in energetiko,

spoštovani minister za obrambo, mag Valentin Hajdinjak

spoštovana ministrica za kulturo, Ignacija Fridl Jarc

spoštovani poslanci Državnega zbora in državna svetnica,

spoštovani načelnik Generalštaba Slovenske vojske, generalmajor Boštjan Močnik in predstavniki Slovenske vojske, Policije ter gasilstva,

spoštovani kolegi državni sekretarji, županje in župani, ter predstavniki občin ,

spoštovani predsedniki in predstavniki domoljubnih in veteranskih organizacij,

spoštovani predstavniki cerkva in verskih skupnosti,

spoštovani predstavniki gospodarstva in ustanov,

spoštovane državljanke in državljani,

dragi Prekmurci in Prekmurke, spoštovani rojaki,

**lepo pozdravljeni v Veliki Polani!**

***»V začetki je bila Rejč, i ta Rejč je bila pri Bougi, i Boug je bila ta Rejč.***

***V njej je bil žitek, i te žitek je bil svetlost lüdi***

te besede niso zapisane v knjižni slovenščini. Zapisane so v prekmurščini. In prav v tem je njihova največja, skorajda preroška moč.

Že pred več kot 250 leti, ko so bili mnogi narodi še brez svoje pisane besede, je naš prekmurski človek poslušal, bral in razumel najsvetejše resnice v svojem lastnem jeziku – v jeziku, ki mu ni bil vsiljen s tujih dvorov, ampak je zrasel iz te naše rodovitne ravnice. Za to se moramo zahvaliti **Števanu Küzmiču**, ki je v predgovoru k svojemu *Novemu Zákonu* zapisal besede, ki bi morale zveneti v srcu vsakega Prekmurca:

***»Vsaki narod v svojem jeziku Boga hvali in se z njim pogačavle.«***

Prav ta jezik – **knjižna prekmurščina** – je bil tisti neprebojni oklep, ki je varoval prekmurski narod skozi stoletja ločenosti. Brez Števana Küzmiča, brez njegovih naslednikov in brez vseh vas, ki ste to besedo ohranili v svojih ižah, danes ne bi stali tukaj.

Prekmurščina namreč nikoli ni bila le narečje za delo na njivah ali kar tako, v družbi. Bila je močan knjižni jezik s svojo slovnico, svojo literaturo in svojo dušo. V njej so ustvarjali, molili in razmišljali naši pisci, duhovniki in učitelji. Bila je temelj narodne zavesti in dokaz, da tukaj živi narod, vreden samospoštovanja.

A hkrati prekmurščina nikoli ni bila zaprta. Razvijala se je na obrobju Panonske nižine, kjer so se stoletja srečevali različni narodi, jeziki in kulture. Znala je sprejemati besede drugih jezikov, jih prilagajati in narediti svoje – in prav v tem je njena demokratičnost:

odprtost do sveta, brez strahu pred drugačnostjo. A hkrati je ostala svoja. Nikoli je niso prevzeli drugi. Nikoli ni izginila. Nikoli se ni podredila. Ker je Prekmurci niso dali.

Vendar pa nas zgodovina uči, da svoboda in združitev nista bili samoumevni darili usode. Bili sta odločitev ljudi. Ko so se **17. avgusta 1919** v Beltincih zbrale množice, to ni bil le politični dogodek – bil je krik duše, ki se je po stoletjih vrnila domov.

Prekmurje ni ostalo slovensko zaradi visokih politik v Parizu, ampak zaradi trme malega človeka, ki se svoji besedi ni odrekel niti takrat, ko je bilo to nevarno.

In prav ta trma malega človeka, ki se ne umakne, ko je največ na kocki, se je utelesila v marsikaterem našem rojaku. Tukaj, v **Veliki Polani**, se je rodil pisatelj **Miško Kranjec** – mož, ki je v slovensko književnost s prepričljivo in zvesto besedo vpeljal dušo Prekmurja, njegovo zemljo, njegove ljudi in njihove usode. Za svoje delo je prejel kar tri Prešernove nagrade, njegove zgodbe o teh naših ravninah pa še danes pripovedujejo, kdo smo in od kod izhajamo.

V sosednji **Brezovici** pa se je rodil **Štefan Hozjan**, cesarsko-kraljevi vojaški pilot, ki je v nebu prve svetovne vojne s pogumom, zaradi katerega so ga nadrejeni imenovali »predrzo nor«, postal eden najbolj odlikovanih slovenskih letalcev tistega časa.

**Kranjčeva beseda in Hozjanov pogum sta si, čeprav na videz različna, v resnici zelo podobna: oba dokazujeta, da zna mali prekmurski človek, kadar je treba, seči visoko – bodisi s peresom bodisi s krili.**

In vendar, spoštovani rojaki, ob vsem ponosu na našo zgodovino in našo besedo, ne smemo pozabiti povedati tudi tega, kar nas teži. Sonce nad Slovenijo najprej vzide pri nas – v Prekmurju. In prav zato smo lahko upravičeno ponosni, da smo tisti del domovine, ki vsak dan prvi pozdravi novo jutro. A ta ponos ni le simboličen.

Prekmurci smo ponosen, enakovreden del Slovenije – ne njen odmaknjen rob, temveč njeno vzhodno srce. In ker smo enakovreden del te domovine, od nje tudi ne pričakujemo usmiljenja in miloščine, temveč enakopravnost. Staro ljudsko reklo pravi

"daleč od oči, daleč od srca" – a za nas, ki prvi vidimo slovensko sonce, to ne sme veljati v obliki "daleč od Ljubljane, daleč od denarja".

Prekmurci nismo prosili za darove – prosimo za pravico, da se z nami ravna enako, kot se ravna z vsakim drugim delom te države. Naše ceste, šole, bolnišnice in naša delovna mesta si zaslužijo enako pozornost kot vsak drug kotiček Slovenije.

**Kajti tam, kjer sonce nad domovino najprej posije, ne sme biti tema, ko pride čas za vlaganja. Prekmurje ni obrobje domovine – Prekmurje je njen ponosni, sestavni in enakovreden del, in prav ta ponos naj nas povezuje in žene naprej.**

**Danes, ko praznujemo, pa moramo biti tudi modri in čuječi.**

Ne smemo pozabiti: **tisto, kar smo mi s pravičnostjo dobili, je nekdo drug izgubil.** Svet se spreminja, meje so danes odprte, a mir in narodna samobitnost nista dana za večno.

Neglede na to, naša največja odgovornost ni v postavljanju novih ograd, temveč v varovanju tistega, kar nas dela unikatne, nas dela to kar smo. Naše najmočnejše orožje ni jeklo, ampak naša kultura. Narod ne izgine takrat, ko se premaknejo meje na zemljevidu. **Narod izgine takrat, ko izgubi svojo besedo** – ko utihne pesem v domačem jeziku in ko pozabimo, ***kak so gúčali naši dedje in babice.***

**"Matern' jezik, kinč predragi, ki so te nam mati dali"**

tako zapoje hvalnico 'našoj rejči' narodni buditelj Prekmurskih Slovencev, urednik in poslanec Jožef Klekl, ki je prav tako povezan z Veliko Polano, saj je bil novomašni pridigar priljubljenega polanskega župnika Danijela Halasa.

Zato vas drage Prekmurke in Prekmurci prosim: negujmo to našo prekmursko besedo. Naj bo živa – v šolah, v pesmi in v vsakdanjem pogovoru. Kajti dokler bo živela prekmurščina, bo živela tudi zavest o tem, kdo smo.

Danes se s hvaležnostjo spominjamo vseh, ki so nam to omogočili. Njihova odločnost, njihova vera in njihova pripadnost so tlakovali pot, po kateri hodimo danes. Naša naloga pa je, da to pot nadaljujemo – da ostanemo povezani, da ostanemo skupnost, da ostanemo to, kar smo, Prekmurci v Sloveniji.

Naj zaključim z mislijo, ki nas opominja na našo trdnost: Prekmurci svoje besede nismo izgubili v preteklosti in je ne bomo izgubili v prihodnosti.

**Zato je Prekmurje bilo, zato danes je in zato jutri bo – ponosno, trdno in neizpodbitno slovensko.**

*„Boug žegnaj našo lüštno rávnico pa brige z goricami, čuvaj Prekmurje in naj v naših srcih nikoli ne vgasne tisti ponos, šteri nas je pred več kak sto leti pripelo domov.“*

**Iskrene čestitke ob prazniku, ob Prekmurskem in Slovenskem svetku!**

**Lep večer in hvala vsem , ki ste za to poskrbeli.**